

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

3/2020

гр.София, 28.03.2023 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегии в съдебно заседание на 09 февруари 2023 год., в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСТГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:

МАРИЯ ИВАНОВА
ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
ВАСИЛКА ИЛИЕВА
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
ТОТКА КАЛЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА
2. МАРГАРИТА СОКОЛОВА
3. ВЕСКА РАЙЧЕВА
4. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА
5. ДИЯНА ЦЕНЕВА
6. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
7. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
8. МАРИО ПЪРВАНОВ
9. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
10. ЕМИЛ ТОМОВ
11. АЛБЕНА БОНЕВА
12. БОНКА ДЕЧЕВА
13. ЖИВА ДЕКОВА
14. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
15. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
16. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
17. ЗОЯ АТАНАСОВА
18. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
19. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
20. БОРИС ИЛИЕВ
21. БОНКА ЙОНКОВА
22. БОЯН ЦОНЕВ

23. ИРИНА ПЕТРОВА	44. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА
24. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА	46. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ
25. РОСИЦА БОЖИЛОВА	47. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА
26. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ	48. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА
27. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ	49. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА
28. КОСТАДИНКА НЕДКОВА	50. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ
29. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА	51. ГАЛИНА ИВАНОВА
30. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ	52. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА
31. ЛЮБКА АНДОНОВА	53. ИВАЙЛО МЛАДЕНОВ
32. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА	54. АННА НЕНОВА
33. ГЕРГАНА НИКОВА	55. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА
34. ПЕТЯ ХОРОЗОВА	56. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА
35. МАЙЯ РУСЕВА	57. ТАНЯ ОРЕШАРОВА
36. АННА БАЕВА	58. МАРИЯ ХРИСТОВА
37. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА	59. СОНЯ НАЙДЕНОВА
38. НИКОЛАЙ МАРКОВ	60. ИВАНКА АНГЕЛОВА
39. ЕРИК ВАСИЛЕВ	61. АНЕЛИЯ ЦАНОВА
40. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА	62. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА
41. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА	63. НИКОЛАЙ ИВАНОВ
42. ВАНЯ АТАНАСОВА	64. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА
43. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ	65. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА
45. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА	66. АТАНАС КЕМАНОВ

при участието на секретаря Аврора Караджова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2020 г. на
Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии
докладвано от съдия БОРИС ИЛИЕВ

Делото е образувано от председателя на Върховния касационен съд с
разпореждане от 20.02.2020 г. на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ по искане на
председателя на Висшия адвокатски съвет за постановяване на
тълкувателно решение по следния правен въпрос:

**От кой момент поражда действие отмяната на ППВС № 3/
18.11.1980 г., извършена с т. 10 от ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/
2013 г. на ОСГТК на ВКС, и прилага ли се последното за вземания по
изпълнително дело, което е образувано преди приемането му?**

В проведено на 17.02.2022 г. заседание ОСГТК прие, че се налага
прередактиране на въпроса, по който да бъде дадено задължително
тълкуване, в следния смисъл:

**„Прилага ли се нормата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД в
изпълнителния процес по изпълнителни дела за събиране на вземания,
образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение №
2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС?“**

По този въпрос е налице противоречива практика на отделни състави на Върховния касационен съд. В някои от посочените в искането на председателя на Висшия адвокатски съвет влезли в сила съдебни решения се приема, че нормата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД се прилага в изпълнителния процес по изпълнителни дела за събиране на вземания, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г. Според мотивите в тези актове задължителното тълкуване по ППВС № 3/1980 г. отпада едва от момента на обявяване на Тълкувателното решение, с което Постановлението е счтено за загубило сила. Затова по изпълнителните дела, образувани за принудително събиране на вземания до обявяване на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС, не е текла погасителна давност на основание чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД. Давността за тези вземания е започнала да тече от 26.06.2015 г.

Други състави застъпват разбирането, че разпоредбата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД не се прилага и по изпълнителни дела, образувани за принудително събиране на вземания преди 26.06.2015 г. Според тях Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС, с което е обявено за загубило сила ППВС № 3/1980 г., изрично приема в мотивите си, че от момента на влизане в сила на Конституцията на Република България /13.07.1991 г./ изпълнителният процес не може да се счита за „процес относно вземането“ по смисъла на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД. Поради това от посочения момент давността по образуваните за принудително събиране на вземания изпълнителни дела не спира да тече и с изтичане на съответния предвиден в материалния закон срок тези вземания се погасяват, независимо от даденото с ППВС № 3/1980 г. задължително тълкуване.

Общото събрание на гражданската и търговската колегия на Върховния касационен съд приема за правилно първото становище.

Отговорът на поставения за тълкуване въпрос се предпоставя от принципното разрешение за действието на акта, с който предходно задължително тълкуване е обявено за изгубило сила, без тълкуваните закони да са отменени или съществено изменени. В правната теория се приема, че задължителните тълкувателни актове не съставляват правила за поведение, а само изясняват действителното съдържание на правна норма, по чието прилагане има противоречия или неясноти. Приема се също, че съдържанието на тълкуваната разпоредба е било такова, каквото е изяснено със задължителното тълкуване, още от момента на приемането ѝ. Така се обосновава ретроактивното действие на даденото задължително тълкуване. Разрешението обаче не може да е същото тогава, когато /без законите, предмет на тълкуване, да са отменени или съществено изменени/ задължителното тълкуване бъде изрично обявено за загубило сила с нов тълкувателен акт, който дава различно тълкуване. Законодателството не съдържа правила относно влизането в сила и действието във времето на

тълкувателните актове, каквито норми са налице в ЗНА за нормативните актове. Затова разрешението следва да бъде дадено въз основа на основните принципи за последователност и предвидимост в правоприлагането. Следва да се съобрази, че даденото с предходен тълкувателен акт тълкуване на правната норма е задължително за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове /чл. 130, ал. 2 ЗСВ/. Те трябва да я прилагат в смисъла, посочен в тълкувателния акт и ако тълкуваната норма не е отменена или съществено изменена, нямат право да влагат в нея различен смисъл. Правните субекти, които не са адресати на задължителната сила на тълкувателните актове, също могат да изискват от съответния орган да съобрази решението си с тях, а ако не стори това - да оспорят постановените в нарушение на задължителното тълкуване актове по установения за това ред. По тези съображения до обявяването на задължителен тълкувателен акт с последващ такъв за загубил сила, обективизираното в него тълкуване не може да бъде пренебрегнато по съображения, че има съществена промяна в обществените условия. Затова следва да бъде прието, че последващите тълкувателни решения нямат, подобно на първоначалните, обратно действие, а започват да се прилагат от момента, в който са постановени и обявени по съответния ред. В този случай решението, с което се постановява тълкувателният акт, се състои от две части. С първата от тях се дава новото тълкуване на правната норма, а с втората се обявява за загубил сила предшестващият тълкувателен акт. Второто поражда действие от момента на обявяването на новия акт, поради което и от този момент предшестващият тълкувателен акт преставя да се прилага. Затова установеното с новия акт тълкуване на правната норма ще може да бъде прилагано от съответните органи, за които то е задължително, по случаите, които са от тяхната компетентност, когато въпросът е отнесен за разрешаване до тях, след обявяването на новия акт или по такива, които са били заварени към този момент. В тези случаи, ако преди постановяване на новото тълкувателно решение са се осъществили факти, които са от значение за съществуващото между страните правоотношение, които са породили правните си последици, то тези последици трябва да бъдат преценявани с оглед тълкувателния акт, който е бил действащ към момента на настъпването на последиците.

Това разрешение се налага и предвид вече даденото от ВКС задължително тълкуване с Тълкувателно решение № 1 от 24.01.2022 г. по тълк. д. № 1/2018 г., ОСНК. В него е прието, че тълкувателните постановления на ВС, постановявани при действието на отменените Закони за устройство на съдилищата, могат да бъдат обявени за загубили сила от съответната колегия/колегии на ВКС. До отмяната им те са задължителни за съдилищата, тъй като с тях се извежда волята на законодателя относно тълкувания закон по общозадължителен и окончателен начин. Даденото с

тях тълкуване е приложимо и при действащото законодателство, ако нормативната база не е претърпяла съществени изменения. То не е приложимо само ако постановленията на Пленума на ВС представляват указания до съдилищата, произтичащи от решения на конгреси или други висши форуми на политически партии, когато законите, предмет на постановените от Пленума на ВС тълкувателни актове, са отменени или съществено изменени, или по същия тълкувателен предмет е постановен нов тълкувателен акт на ВКС с противоположно или различно тълкуване. Тогава постановленията на Пленума на ВС не запазват своето действие. В тези три хипотези се касае за мълчалива отмяна на тълкувателния акт, поради което не е необходимо изричното му обявяване за загубил сила. Обявява се за загубило сила само постановление на Пленума на ВС, което не е мълчаливо отменено – т.е. запазило е действието си, но съответната колегия/колегии на ВКС намери, че даденото задължително тълкуване следва да се изостави. С Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС изрично ППВС № 3/1980 г. е обявено за загубило сила, следователно до този момент то не е било мълчаливо отменено и даденото с него тълкуване е било задължително. Това следва и от обстоятелството, че разпоредбата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД, която е предмет на тълкуване с ППВС № 3/ 1980 г., не е изменяна от момента на влизане в сила на ЗЗД. При непроменена правна уредба, която е била подложена на задължително тълкуване, нито от органите по чл. 130, ал. 2 ЗСВ, нито от останалите правни субекти, които са адресат на тази норма, може да се изисква друго, освен да се съобразят с това тълкуване до обявяване на постановлението за загубило сила.

Даденото разрешение е оправдано и с оглед практиката на Европейския съд по правата на човека /ЕСПЧ, решение от 19.02.2013 г. по делото Петко Петков срещу България, жалба № 2834/ 2006, решение от 10.01.2019 г. по делото Вълкова срещу България, жалба № 48149/2009 г./. И по двете дела е констатирано нарушение на чл. 6, ал. 1 КЗПЧОС поради автоматичното прилагане на ново задължително тълкуване по отношение на факти, осъществили се при действието на обявено за загубило сила тълкуване във връзка с приложението на чл. 30, ал. 2 ЗН.

Хипотезата, в която с Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г. е обявено за изгубило сила ППВС № 3/1980 г., е сходна с тази по посочените дела на ЕСПЧ. Нито нормата на чл. 30, ал. 2 ЗН, нито тази на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД са търпели изменения от момента на приемането им. Те са били подложени на задължително тълкуване в определен смисъл. Това тълкуване е изоставено впоследствие с нарочен следващ тълкувателен акт поради изменение в обществено–икономическите условия. Прилагането на новото тълкуване автоматично по отношение на факти, осъществили се при действието на старото задължително тълкуване, без да се вземат предвид неговите последици за засегнатите субекти, би било нарушение на чл. 6, ал. 1 КЗПЧОС.

С оглед изложеното ОСГТК приема, че докато е траел изпълнителният процес относно вземанията по образувани преди обявяването на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС, изпълнителни дела, давност за тези вземания не е текла. За тях давността е започнала да тече от 26.06.2015 г., от когато е обявено за загубило сила ППВС № 3/ 1980 г.

По изложените съображения Общото събрание на гражданската и търговската колегия на ВКС

Р Е Ш И:

Погасителната давност не тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:

МАРИЯ ИВАНОВА.....
ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....
ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....
ТОТКА КАЛЧЕВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....	3. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....
2. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	4. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА.....

5. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	36. АННА БАЕВА.....
6. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	37. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
7. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	38. НИКОЛАЙ МАРКОВ.....
8. МАРИО ПЪРВАНОВ... О.М.	39. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....
9. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА... О.М.	40. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....
10. ЕМИЛ ТОМОВ.....	41. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА.....
11. АЛБЕНА БОНЕВА.....	42. ВАНЯ АТАНАСОВА.....
12. БОНКА ДЕЧЕВА.....	43. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
13. ЖИВА ДЕКОВА.....	44. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА.....
14. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....	45. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА.....
15. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА... О.М.	46. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ.....
16. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....	47. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА.....
17. ЗОЯ АТАНАСОВА.....	48. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА.....
18. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....	49. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА... О.М.
19. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....	50. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ.....
20. БОРИС ИЛИЕВ.....	51. ГАЛИНА ИВАНОВА... О.М.
21. БОНКА ЙОНКОВА.....	52. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА... О.М.
22. БОЯН ЦОНЕВ... О.М.	53. ИВАЙЛО МЛАДЕНОВ.....
23. ИРИНА ПЕТРОВА.....	54. АННА НЕНОВА.....
24. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА... О.М.	55. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА.....
25. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....	56. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА.....
26. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....	57. ТАНЯ ОРЕШАРОВА.....
27. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....	58. МАРИЯ ХРИСТОВА.....
28. КОСТАДИНКА НЕДКОВА.....	59. СОНЯ НАЙДЕНОВА... О.М.
29. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА.....	60. ИВАНКА АНГЕЛОВА.....
30. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....	61. АНЕЛИЯ ЦАНОВА.....
31. ЛЮБКА АНДОНОВА.....	62. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА.....
32. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....	63. НИКОЛАЙ ИВАНОВ... О.М.
33. ГЕРГАНА НИКОВА.....	64. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА.....
34. ПЕТЯ ХОРОЗОВА.....	65. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА.....
35. МАЙЯ РУСЕВА.....	66. АТАНАС КЕМАНОВ.....

О С О Б Е Н О М Н Е Н И Е

по тълк. дело №3/2020 г. на ОСГТК на ВКС

Съображенията за особеното мнение са следните:

Според тълкувателното решение погасителната давност не тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС.

Делото е образувано от председателя на Върховния касационен съд с разпореждане от 20.02.2020 г. на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ по искане на председателя на Висшия адвокатски съвет за постановяване на тълкувателно решение по следния правен въпрос:

От кой момент поражда действие отмяната на ППВС № 3/ 18.11.1980 г., извършена с т. 10 от ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК на ВКС, и прилага ли се последното за вземания по изпълнително дело, което е образувано преди приемането му?

В проведено на 17.02.2022 г. заседание ОСГТК прие, че се налага редактиране на искането, по което да бъде дадено задължително тълкуване, в следния смисъл:

„Прилага ли се нормата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД в изпълнителния процес по изпълнителни дела за събиране на вземания, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС?“

Според тълкувателното решение „.....до обявяването на задължителен тълкувателен акт с последващ такъв за загубил сила, обективизираното в него тълкуване не може да бъде пренебрегнато по съображения, че има съществена промяна в обществените условия. Затова следва да бъде прието, че последващите тълкувателни решения нямат, подобно на първоначалните, обратно действие, а започват да се прилагат от момента, в който са постановени и обявени по съответния ред. В този случай решението, с което се постановява тълкувателният акт, се състои от две части. С първата от тях се дава новото тълкуване на правната норма, а с втората се обявява за загубил сила предшестващият тълкувателен акт. Второто поражда действие от момента на обявяването на новия акт, поради което и от този момент предшестващият тълкувателен акт престава да се прилага.“ Има позоваване на Тълкувателно решение № 1 от 24.01.2022 г. по тълк. д. № 1/ 2018 г., ОСНК на ВКС. Посочени са и две решения на ЕСПЧ - решение от 19.02.2013 г. по делото Петко Петков срещу България, жалба № 2834/ 2006 и решение от 10.01.2019 г. по делото Вълкова срещу България, жалба № 48149/ 2009 г. за които се твърди че „Хипотезата, в която с Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. №

2/2013 г. е обявено за изгубило сила ППВС № 3/1980 г., е сходна с тази по посочените дела на ЕСПЧ.“

В мотивите на ТР няма никакви съображения за възможността да има тълкувателно решение за тълкуване на друго такова, а именно Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС.

Искането за приемане на настоящото тълкувателно решение, включително и редактираното такова, е недопустимо поради липса на тълкувателен интерес от неговото постановяване. Тълкуваният акт може да бъде само закон. Тълкувателният акт има специфична цел - да разкрие смисъла, който органът, приел тълкувания акт, е вложил в него. Следователно тълкувателният акт цели да поясни тълкувания акт, така че съдържанието се в него правило за поведение да не буди съмнение у своите адресати. Тълкуването от ОСГТК не е дейност по създаване на ново правило, тъй като неговата цел е да открие точния смисъл на нормата, да осигури еднакво приложение на законите от съдилищата, като изясни, как следва да се разбира съдържанието на създадената от законодателя разпоредба.

В случая необходимостта от задължително тълкуване не се обосновава с противоречива или неправилна практика по тълкуването и прилагането на закон. В искането на председателя на Висшия адвокатски съвет са изложени твърдения за наличие на противоречива практика на отделни състави на ВКС по съобразяването на задължителните указания, дадени с т. 10 от ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 год. на ОСГТК на ВКС. Според разпоредбата на чл.124 от Конституцията на Република България Върховният касационен съд осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. ОСГТК на ВКС не е оправомощено нито от Конституцията, нито от ЗСВ да решава спорове относно съобразяването на задължителните указания, дадени с тълкувателни решения. Само в две от посочените решения на ВКС по чл.290 ГПК, в искането на председателя на Висшия адвокатски съвет, е даден еднакъв отговор на въпроса: от кой момент поражда действие отмяната на ППВС № 3/ 18.11.1980 г., извършена с т. 10 от ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК на ВКС, и прилага ли се последното за вземания по изпълнително дело, което е образувано преди приемането му, респ. прилага ли се нормата на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД в изпълнителния процес по изпълнителни дела за събиране на вземания, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС. Всички останали решения, в тълкувателната си част, са обсъждали съвсем различни въпроси.

Възниква въпросът - допустимо ли е тълкуването на тълкувателни решения. Ако отговорът е положителен, то това означава възможност за обезсмисляне на задължителната сила на ТР на ВКС по чл.130, ал.2 ЗСВ и до безкрайна спирала от тълкувателни решения по тълкуването и

прилагането на една и съща законова разпоредба. Така при всяко влязло в сила съдебно решение, с което по една или друга причина не са съобразени задължителните указания на ВКС, дадени с тълкувателно решение, следва да е допустимо искане за приемане на ново ТР за повторно уеднаквяване на вече уеднаквена съдебна практика по прилагане на закона. Това е нарушаване правото на ефективен достъп до съд по чл.6, ал.1 КЗПЧОС и на принципа на правна сигурност. Тълкувателните решения са тълкувателни актове, чрез които се извежда волята на законодателя относно тълкувания закон по общозадължителен и окончателен начин. След като бъде приет тълкувателният акт, спорове относно съдържанието на правилото за поведение не могат да се повдигат, защото би се обезсмислило това конституционно правомощие на ВКС.

При така приетото тълкувателно решение следва да се изложат и допълнителни съображения по въпросите, пред които ще се изправят тези, които трябва да изпълняват дадените с ТР указания.

Мотивите показват логическите връзки, които е направило ОСГТК, за да достигне до обективизираните в диспозитива изводи. В случая обаче няма обективно и разумно обяснение в мотивите на приетото ТР защо изпълнителният процес е съдебен процес по смисъла на чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД за периода от влизане в сила на Конституцията на Република България на 13.07.1991 г. до 26.06.2015 г., а точно след тази дата вече не е такъв. Поначало изоставянето на съдебната практика, съдържаща трайно, съвпадащо тълкуване на едни и същи разпоредби, формирана по еднородни правни спорове, както и на имащата задължителен характер за съдилищата съдебна практика, се налага при промяна на обществените условия и законодателство. В мотивите не е посочено кои точно промени са обусловили необходимостта едва през 2015 г. да бъде изоставено занапред вече даденото тълкуване в ППВС № 3/ 18.11.1980 г. Без да е посочено естеството на настъпилите промени през 2015 г., които да изискват търсенето и намирането на нови правни разрешения по прилагането на закона и осъвременително тълкуване чрез създаване на нова съдебна практика, се поставя въпросът за обективната невъзможност за прилагане на приетото ТР. Това е така, защото ОСГТК на ВКС няма правомощия да осъвременява, променя и развива съдебната практика без обективни и разумни обяснения. Според практиката на ЕСПЧ, включително и двете посочени решения в ТР за осъждане на България, изоставянето на дългогодишна съдебна практика без ясно посочване на причините, само по себе си е в противоречие с доброто правораздаване. Не може без аргументи да се приема, че точно към 2015 г., много време след приемането на ППВС № 3/18.11.1980 г., има някаква неизвестна, съществена промяна на правните възгледи въз основа на установилите се в обществото нови убеждения, ценности и цели.

Поставеният за тълкуване въпрос в т.10 на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС е : „Откога започва да тече

нова погасителна давност за вземането, когато вискателят не е поискал извършването на изпълнителни действия в продължение на две години и изпълнителното производство е прекратено по чл. 433, ал. 1, т. 8 ГПК (чл. 330, ал. 1, б. "д" ГПК отм.). Постановеният отговор в диспозитива е: „Когато вискателят не е поискал извършването на изпълнителни действия в продължение на две години и изпълнителното производство е прекратено по чл. 433, ал. 1, т. 8 ГПК (чл. 330, ал. 1, б. "д" ГПК отм.), нова погасителна давност за вземането започва да тече от датата, на която е поискано или е предприето последното валидно изпълнително действие. Обявява за изгубило сила Постановление № 3/1980 г. на Пленума на Върховния съд“.

Оттук следва, че както поставеният въпрос, така и диспозитивът на т.10 от ТР№ 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС се отнасят и за периода преди приемането му, защото обхващат действието на ГПК, отменен от 01.03.2008 г. В първата част от диспозитива на т.10 от ТР в отговор на въпроса изрично е отбелязано, че се тълкува и разпоредбата на чл.330, ал.1, б. „д” ГПК/отм./, а във втората е обявено за изгубило сила ППВС № 3/1980 год. - очевидно включително и при действието на ГПК/отм./. Систематичният прочит на двете части от диспозитива изключва възможността да се направи обоснован извод, че погасителната давност не тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС. Разглеждането на двете части от диспозитива в тяхната взаимовръзка води до единствения възможен извод, че новата давност започва да тече от последното и прекъсване с надлежно извършено изпълнително действие или признание на вземането от длъжника, включително и преди датата 01.03.2008 г.

Целта на погасителната давност е своевременното упражняване на субективните граждански права. На кредитора чрез нея се отнема възможността да иска принудително осъществяване на своето право. Това става, след като длъжникът упражни правото си да погаси с волеизявление пред съд правото на иск или правото на принудително изпълнение на кредитора поради това, че то не е упражнено в определен от закона срок.

В приетото ТР няма никакви съображения по въпроса изпълнителният процес съдебен процес ли е по смисъла на разпоредба чл. 115, ал. 1, б. “ж“ ЗЗД след влизането в сила на Конституцията на РБ от 1991 г. и дали ако отговорът е положителен, то разпоредбата противоречи на Конституцията. Наличието на такива съображения е задължително, защото уреденото в чл. 5, ал. 2 от Конституцията непосредствено нейно действие оправомощава съда да прилага разпоредбите и. Съгласно § 3, ал. 1 ПЗР на Конституцията съдът, включително ОСГТК на ВКС по тълкувателни дела, е оправомощен да установява противоречието на заварените закони с Конституцията от 1991 г., като приложи пряко съответната конституционна разпоредба. Това в разглеждания случай

означава да тълкува съобразено с Конституцията разпоредбата чл. 115, ал. 1, б. "ж" ЗЗД в смисъл, че изпълнителният процес не е съдебен процес при действието на Конституцията от 1991 г.

Този извод следва и от последователната практиката на КС на РБ/ решение №22 от 24.09.1998 г. по конст. дело №18/1998 г. на КС на РБ; решение №1 от 01.03.2012 г. по конст. дело №10/2011 г. на КС на РБ; решение №7 от 30.06.2020 г. по конст. дело №11/2019 г. на КС на РБ и др./, че Конституцията на РБ от 1991 г. изключва категорично възможността да се възлагат правораздавателни функции на несъдебни органи, като са премахнати всички заварени от нея особени юрисдикции и е установен принципът, че "правораздаването се осъществява само от съдилища". Конституцията е възложила осъществяването на правораздаване на съдилищата. Следователно при действието на Конституцията от 1991 г. „процес относно вземането“ по смисъла на чл.115, ал.1, б."ж" ЗЗД може да има само пред съд, не и пред друг орган, какъвто е съдебният изпълнител.

В същия смисъл е и задължителната практика на ВКС след влизане в сила на Конституцията от 1991 г. В мотивите на т.4 и т.14 на разглежданото Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС е посочено, че след приемане на Конституцията от 1991 г. изпълнителният процес не е съдебен процес. В т.4 е прието, че охранителните производства се развиват само пред съд, а съдебният изпълнител не е такъв и производството пред него не е съдебно. Според т.14 при действието на новата Конституция особени юрисдикции не могат да съществуват.

В мотивите на т.10 на ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК на ВКС изрично е констатирана отмяната на ППВС № 3/1980 г. с влизане в сила на Конституцията на РБ през 1991 г. Изложени са ясни и подробни аргументи защо ППВС № 3/ 1980 г. е изгубило сила след влизането в сила на Конституцията от 1991 г. Посочено е конкретно, че в съдебната практика преди 1991 г. разрешенията, дадени с ППВС № 3/1980 г., се основават на съществуващите задължения на органите по принудително изпълнение да проведат служебно принудителното изпълнение до удовлетворяване вземанията на социалистическата държава и на социалистическите организации като кредитори. Тези съображения са в основата на ППВС № 3/1980 г., като тогава е прието при тълкуването на разпоредбата на чл.115, ал.1, б."ж" ЗЗД, чл.116, б. „б" и „в" ЗЗД и чл.117 ЗЗД, че изпълнителният процес е също съдебен процес, поради което и погасителна давност не тече докато трае изпълнителният процес относно принудителното осъществяване на вземането. При действието на Конституцията от 1991 г. в изпълнителния процес давността не спира, защото кредиторът може да избере дали да действа /да иска нови изпълнителни способности, защото все още не е удовлетворен/, или да не действа /да не иска нови изпълнителни способности/.

Само липсата на изричен диспозитив - „Констатира, че ППВС № 3/1980 г. мълчаливо/автоматично/ е загубило сила с влизане в сила Конституцията на РБ от 1991 г.“ не може да бъде довод по същество за това, че ПП е загубило сила едва през 2015 г. ТР е единство на диспозитив и мотиви. Въпрос само на правна техника и прецизност е да се посочи в диспозитива, а не в мотивите кога точно дадено ППВС е изгубило сила. Обстоятелството, че не в диспозитива, а в мотивите, е посочена датата, от която ППВС № 3/1980 год. мълчаливо/автоматично/ е загубило сила в никакъв случай не се отнася до ясното съдържателното и смислово значение на т.10 на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 год. на ОСГТК като съвкупност от диспозитив и мотиви. Използването на същата не съвсем прецизна правна техника не е прецедент в тълкувателната практика на ВКС. Така например с тълкувателно решение № 2 от 2.07.2004 г. по тълк.д.№ 2/ 2004 г., ОСГТК също изрично е обявена за изгубила сила т.12 от ТР № 1/ 2001 г. на ОСГК на ВКС, макар от мотивите да е видно, че се касае за хипотеза на т.нар. мълчалива отмяна на предходно задължително тълкуване – поради промяна в законодателството /изменения в ГПК със ЗИД ГПК ДВ бр.105/ 2002 год./.

За съдържанието на понятието „съдебен процес относно вземането“ по смисъла на чл.115, ал.1, б."ж" ЗЗД значение имат и мотивите на Тълкувателно решение № 5 от 5.04.2006 г. на ВКС по т. д. № 5/2005 г., ОСГТК. В тях е прието, че за спирането на давността по тази разпоредба е необходимо да има съдебен процес относно вземането чрез предявяване на иск по реда на ГПК, или на граждански иск в наказателния процес. Изискването на закона е да е налице висящ съдебен процес относно вземането, а такъв процес изпълнителното производство не е.

Още пред повече от седемнадесет години - с мотивите на ТР № 3 от 12.07.2005 г. по тълк. дело №3/2005 г. на ОСГТК на ВКС изрично е констатирано, че ППВС № 3/1980 г. е изгубило сила, защото изпълнителният процес не може да се определи като съдебен. Така ясно се отговаря на въпроса в какъв смисъл трябва да се тълкува разпоредбата на чл.115, ал.1, б."ж" ЗЗД и то считано не от 26.06.2015 год., а от 13.07.1991 г.

В мотивите към т.1 на Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2019 г. на ВКС по т. д. № 3/2016 год., ОСГТК изрично е прието, че с разпоредбата на чл. 115, ал. 1, б. "ж" ЗЗД е въведено изключение от общото правило за непрекъсваемост на давностните срокове, поради което тази разпоредба не може да се тълкува разширително.

В практиката на ВКС след 1991 г. последователно се приема, че давността изключва принудителното изпълнение, но пред съдебния изпълнител длъжникът не може да се позове на нея и съдебният изпълнител не може да я зачете (напр. решение №186 от 19.06.2013 г. по гр. дело №927/2012 г. на IV г.о. и решение №37 от 24.02.2021 г. по гр. дело №1747/2020 г. на IV г.о.). Ако се приеме, че ППВС № 3/1980 г. е изгубило сила чак през 2015 г., то следва, че до същия момент, на общо основание в

индивидуалния изпълнителен процес, е можело да се упражнява правото на погасителна давност, защото изпълнителният процес е бил съдебен процес, но ВКС не е признавал такава възможност със задължителната си практика, основаваща се и на решения на КС на РБ.

Дори и да не съществуваше посочената многобройна задължителна практика на ВКС, която е в противоположен смисъл на настоящото ТР, то нито с ППВС от 1980 г., нито с ТР на ОСГТК на ВКС от 2023 г., може да се отмени прякото действие на Конституцията и конкретно в разглеждания случай разпоредбата на § 3, ал. 1 ПЗР на Конституцията. Според нея съдът, включително и ОСГТК при постановяване на ТР, е оправомощен да установява противоречието на заварените закони с Конституцията от 1991 г. ВКС е длъжен да тълкува съобразено разпоредбата чл. 115, ал. 1, б. "ж" ЗЗД в смисъл, че изпълнителният процес не е съдебен процес при действието на Конституцията от 1991 г. С посочените тълкувателни решения и решения, постановени по реда на чл.290 ГПК, ВКС винаги е правил това преди постановяване на настоящото ТР. Чрез конформното тълкуване /съхраняващото закона тълкуване/, ВКС в продължение на повече от тридесет години е указвал по какъв начин да бъде разбрана и прилагана тази разпоредба, която може да има повече от един възможен смисъл, за да е в съответствие с Конституцията.

Приетото ТР поставя множество въпроси за съобразяването на задължителните указания, дадени с всички посочени по-горе ТР на ВКС за многогодишния период от влизане в сила на Конституцията на Република България на 13.07.1991 г. до 26.06.2015 г., с които разпоредбата на чл. 115, ал. 1, б. "ж" ЗЗД е тълкувана съобразено с Конституцията. Това от своя страна би нарушило принципа на правна сигурност в много по-голям обем от приложното поле на разпоредбата на чл. 115, ал. 1, б. "ж" ЗЗД в индивидуалния изпълнителен процес. Остава открит и въпросът може ли ОСГТК да не се съобрази със задължителната практика на КС на РБ, според която Конституцията на РБ от 1991 г. изключва категорично възможността да се възлагат правораздавателни функции на несъдебни органи.

Доколкото тълкувателните актове не съществуват самостоятелно и могат да бъдат прилагани само въз връзка с прилагането на тълкуваната от тях правна норма, следва да бъде прието, че когато се касае до първоначално приети тълкувателни актове /ППВС и ТР/ - те имат обратно действие и даденото с тях тълкуване важи от момента, в който правната разпоредба е влязла в сила, т. е. счита се, че тя още тогава е имала съдържанието, което впоследствие е било посочено в тълкувателните актове. Когато се постановява нов тълкувателен акт, с който се изоставя вече даденото тълкуване и се възприема ново, тогава промяната настъпва занапред, защото не може да бъде изисквано от участниците в гражданския оборот да съобразяват действията си с тълкувателен акт, който все още не е действащ.

Това е принципното положение. Възможни са обаче и изключения от принципа, особено когато се касае за коренна промяна на обществените условия и законодателство. Така на автоматична /мълчалива/ отмяна подлежат ППВС, когато предписанията в тях са в резултат на решения на конгреси или други политически форуми, или когато е бил отменен тълкуваният закон. ППВС и ТР не следва да се прилагат и без изрично да е констатирано от ОСГТК, че са изгубили сила в случаите, при които нормативната основа, която тълкуват е отменена или съдържателно изменена. Когато нормативната база вече не съществува, тогава може само да се констатира, че ППВС или ТР са загубили сила автоматично. В този смисъл е Тълкувателно решение № 1 от 24.01.2022 г. по тълк. д. № 1/2018 г., ОСНК на ВКС. Пример за мълчалива отмяна на ППВС е разглежданата хипотеза, защото в мотивите на ТР № 2/ 26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК, ВКС, изрично е посочено кога е настъпило същественото изменение на законодателството, обуславящо обявяването на ППВС № 3/1980 г. за загубило сила. Става въпрос за влизането в сила на Конституцията от 1991 г., на която разрешенията, дадени с ППВС № 3/ 1980 г., противоречат.

Това схващане не е в противоречие с практиката на ЕСПЧ, защото на страните по делата е бил добре известен начинът, по който се е развило правото на РБ след приемането на Конституцията от 1991 г. и не е съществувала несигурност относно това дали и след това индивидуалният изпълнителен процес е съдебен процес, а и защото в ТР № 2/ 26.06.2015 г. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК, ВКС се съдържат изрични и изчерпателни указания относно приложимостта му към висящи производства преди 26.05.2015 г. Действително с решение от 19.02.2013 г. на ЕСПЧ по делото Петко Петков срещу България, по жалба № 2834/ 2006 и решение от 10.01.2019 год. на ЕСПЧ по делото Вълкова срещу България, жалба № 48149/ 2009 г., е констатирано нарушение на чл.6, ал.1 КЗПЧОС поради автоматичното прилагане на ново задължително тълкуване по отношение на факти, осъществили се при действието на обявено за загубило сила тълкуване. Разглежданата в случая хипотеза обаче не е сходна, а е коренно различна. Според двете решения на ЕСПЧ в мотивите и в диспозитива на ТР №1 от 04.02.2005 г. по тълк. дело №1/2005 г. на ОСГТК на ВКС не се съдържат никакви указания относно приложимостта му към висящи производства, а това е било необходимо, защото с него се обявява за изгубило сила т.15 от ППВС №4/1964 г., с която е обявено за изгубило сила ТР №28/1962 г. на ОСГТК на ВКС относно разпоредбата на чл.30, ал.2 ЗН.

Така например в решение от 19.02.2013 г. на ЕСПЧ по делото Петко Петков срещу България е посочено следното: "...тълкувателното решение не съдържа разпоредби относно приложимостта му към висящи производства."; като и „32. Съдът подчертава, че достъпността, яснотата и предвидимостта на законовите разпоредби и съдебната практика, по-

специално по отношение на правилата за формата, сроковете и давността, гарантират ефективността на правото на достъп до съд (вж. Легран срещу Франция (Legrand v. France), № 23228/2008 г., § 37, 26 май 2011 г.; съответно Хоаре срещу Обединеното кралство (Hoare v. the United Kingdom) (реш.), № 16261/2008 г., §§ 54-55, 12 април 2011 г., и Лупаш и други, цитирано по-горе, параграфи 67-69). Докато развитието на съдебната практика само по себе си не е в противоречие с доброто правораздаване (вж. Легран, цитирано по-горе, параграф 37), в предишните дела, при които промени във вътрешната съдебна практика са се отразили на висящи граждански производства, Съдът се е уверил, че начинът, по който се е развило правото е бил добре известен на страните, или най-малкото е бил разумно предвидим, и че не е съществувала несигурност по отношение на тяхното правно положение (вж. Юнеди срещу Франция (Unédic v. France), № 20153/2004 г., § 75, 18 декември 2008 г.; Шен и други срещу Турция (Şen and Others v. Turkey) (реш.), № 24537/2010 г., 14 февруари 2012 г.; Хоаре (реш.), параграф 55, и Легран, параграф 40, и двете цитирани по-горе). В Легран Съдът е подчертал, че новият правен принцип, въведен от Касационния съд, чийто ефект е бил осуетяването на висящото гражданско действие на жалбоподателя, е предизвикан от необходимостта от справяне с несъответствията в съдебната практика, с които жалбоподателят е бил наясно към момента на започване на производството (параграф 42). В Ц. Р. срещу Обединеното кралство (C.R. v. the United Kingdom) (22 ноември 1995 г., § 41, серия А, № 335-С) Съдът е постановил, че принципът на законността не е нарушен, когато развитието на закона в дадена област е достигнало до етап, когато съдебното му признаване е разумно предвидимо. В Хоаре (реш.), цитирано по-горе, § 55), което се отнася до промяна на закона за давностния срок при сексуални злоупотреби, Съдът е отбелязал, че въпросът за незадоволителния характер на закона, в редакцията му към съответния момент, е бил повдигнат дълго преди производството срещу жалбоподателя, и е установил, че отклоняването от предишната съдебна практика по делото на жалбоподателя е било разумно предвидимо развитие на закона за давностния срок, което освен това е било много добре обяснено и обосновано от местните съдилища.“

В разглеждания случай в мотивите на т.10 ТР № 2/26.06.2015 год. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК на ВКС има изчерпателни указания за приложимостта на същото тълкувателно решение към висящи производства. През 2005 г. ОСГК на ВКС е приело, че следва да се прилагат постановките на ТР от 1962 г., а не тези на ПП от 1964 год., без да е посочено изрично, че прилагането на новото задължително тълкуване не се отнася по отношение на факти, осъществили се при действието на обявеното за загубило сила тълкуване от 1964 г. По този начин за разлика от ТР № 2/ 26.06.2015 год. по тълк.д. № 2/ 2013 г. на ОСГТК, ВКС с ТР №1 от 04.02.2005 г. по тълк. дело №1/2005 г. ВКС не е констатирал мълчалива

отмяна на тълкувателния акт от точно определен момент назад във времето. ТР от 2005 г. е типичен пример за постановяването на нов тълкувателен акт, с който се изоставя вече даденото тълкуване и се възприема ново такова макар и идентично с друго още по-старо. При него е налице промяна в начина, по който ще бъде прилагана нормата, който е различен от този по предшестващия тълкувателен акт от 1964 г. Ето защо ТР №1 от 04.02.2005 г. по тълк. дело №1/2005 г. на ОСГК на ВКС не е имало обратно действие и то е трябвало да започне да се прилага от момента, в който е постановено и обявено по съответния ред. Несъобразяването на тези обстоятелства от съдилищата при разглеждането на индивидуалните граждански спорове на жалбоподателите Петков и Вълкова е довело до посочените осъдителните решения на ЕСПЧ.

С така приетото ТР се стига до поправка на разрешенията, дадени в диспозитива и мотивите на ТР от 2015 г. без изричното им обявяване за изгубили сила и без излагането на каквито и да било мотиви, освен това че по принцип при изоставяне на даденото тълкуване, новото има действие заанапред. Това само по себе си също води до нарушаване правото на ефективен достъп до съд по чл.6, ал.1 КЗПЧОС и на принципа на правна сигурност, защото едновременно ще действат две взаимоизключващи се и еднакво задължителни ТР на ОСГТК на ВКС – първото от 2015 г., според което погасителната давност тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС, а нова давност започва да тече с предприемането на всяко действие на принудително изпълнение, и второто по настоящото тълк. дело - според което погасителната давност не тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС. По този начин вместо да се уеднакви съдебната практика, различията се задълбочават. Участниците в гражданския оборот и съдилищата ще бъдат изправени пред възможността за прилагане на различни процесуални изисквания по идентични дела, което пряко би нарушило правото на ефективен достъп до съд по чл.6, ал.1 КЗПЧОС. Отделно от това ще възникнат и множество въпроси по точното прилагане на всички останали цитирани ТР за периода от 1991 г. до 2015 г.

При условие, че е допустимо да има „тълкуване на тълкуването“ или ТР, с което се тълкува предишно ТР, без същото да се обяви изцяло или в определена част за изгубило сила, то правилният отговор по направеното искане от председателя на Висшия адвокатски съвет би следвало да бъде: „Погасителната давност тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела,

образувани до приемането на 26.06.2015 г. на Тълкувателно решение № 2/26.06.2015 г. по т.д. № 2/2013 г., ОСГТК, ВКС и при действието на Конституцията от 1991 г., а нова давност започва да тече с предприемането на всяко действие на принудително изпълнение“.

Съдии: Марио Първанов

Маргарита Георгиева

Боян Цонев

Здравка Първанова

Галина Иванова

Камелия Ефремова

Соня Найденова

Николай Иванов

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по тълк. дело № 3/2020 г. на ОСГТК на ВКС

Изразяваме несъгласие с формираното мнозинство, гласувало отговор на поставения за тълкуване въпрос: „Прилага ли се нормата на чл. 115, ал. 1,б. „ж“ ЗЗД в изпълнителния процес по изпълнителни дела за събиране на вземания, образувани до приемането на ТР № 2/26.06.2015 г. по т. д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС?“, а именно: „Погасителна давност не тече докато трае изпълнителния процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемане на ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк. д. № 2/2013 г. на ОСГТК на ВКС?“

С ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк. д. № 2/2013 г. на ОСГТК изрично е обявено за изгубило сила ИПВС № 3/1980 г. Тълкуваната разпоредба на чл. 115, б. „ж“ ГПК не е изменяна от приемането ѝ, съответно от влизане в сила на ЗЗД, а само е променен смисълът ѝ, даден с първоначалното тълкуване. Не само доктрината, но и уредбата в ГПК налага разбирането, че даденото ново

тълкуване е по-справедливо, тъй като отчита изменението на обществените отношения, които тълкуваната правна норма регулира, и поради това именно то следва да се приложи спрямо заварените висящи правоотношения. Израз на този принцип е разпоредбата на чл. 292 ГПК, която гласи, че при сезиране на общото събрание на колегиите /гражданска и търговска/ на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение, отправилният предложението състав спира висящото пред него производство. С ТР № 8/2013 г. по тълк. д. № 8/2013 г. на ОСГТК на ВКС е прието, че спиране следва да постанови и всеки друг състав на касационната инстанция, пред който е отнесен за разглеждане същият въпрос. ОСГТК приема, че това разрешение следва да бъде съблюдавано и в случаите, когато и други органи, предвидени в чл. 125 ЗСВ, заявят искане за образуване на тълкувателно дело. ОСГТК приема, че с това процесуално действие се осуетява решаването на висящо дело съобразно практика, която не намира подкрепа от мнозинството съдии, влизащи в състава на съответното общо събрание. В мотивите на соченото тълкувателно решение се казва още, че, неспирайки производството, съдът, призван да защитава законността, би създаде с акта си предпоставки за нарушаването ѝ. Регламентираното от процесуалния закон спиране би се лишило от смисъл, ако след възобновяване на производството делото се реши в противоречие с приетото тълкувателно решение, изясняващо точния смисъл на законова норма, която урежда правоотношение, предмет на висящото съдебно производство. Подобно е и разрешението, залегнало в мотивите на тълкувателно решение № 3/28.04.2020 г. по к. д. № 5/2019 г. на КС на Република България. С гласуваното от мнозинството разрешение се стига до отстъпление от цитираната практика, че новото тълкувателно решение се прилага незабавно спрямо неприключилите правоотношения, предмет на висящи съдебни спорове. Тази практика не води до дисбаланс между принципите за правна сигурност и гарантиране правата на равнопоставените в гражданскоправния спор страни, включително достъпът им до правосъдие, което е подробно разяснено и в особеното мнение на част от съдиите в ОСГТК.

Близо осем години след приемане на ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк. д. № 2/2013 г. на ОСГТК, прилагано спрямо висящи съдебни спорове, се приема разрешение, с което действието му се ограничава до факти, настъпили до 26.06.2015 г. Такова разрешение е с потенциала да подкопае правната сигурност. Поставя се неминуемо и въпросът от кой момент ще се прилага решението по настоящото тълк. дело № 3/2020 г. на ОСГТК от момента на постановяването му или от момента на постановяване на ТР № 2/26.06.2015 г. по тълк. д. № 2/2013 г. на ОСГТК.

Не на последно място следва да бъде посочено, че с даденото от

мнозинството разрешение длъжниците по изпълнителни дела се поставят в ситуация да търпят неуспешни изпълнителни действия в твърде дълъг период от време, което се явява в пряко противоречие с прокламираното в § 56 от Преамбюла на Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2021 година относно лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС. В него се посочва, че, когато остане непогасен дълг след процедура по реализиране на обезпечението, държавите членки следва да направят необходимото, за да защитят минималните условия на живот на потребителите кредитополучатели и да въведат мерки, с които се облекчава погасяването на дълга, като се избягва дългосрочната свръхзадлъжнялост.

Анжелина Христова

Десислава Добрева